

NOTÍCIES DE PERE EL GRAN I BLANCA D'ANJOU,
EL REI I LA REINA TRACTATS PER ARNAU DE VILANOVA

«L'any 2010, en el marc de la celebració del 850è aniversari del monestir de Santes Creus, el Museu d'Història de Catalunya va plantejar com objectiu estratègic la restauració del panteó reial de Santes Creus, format per les tombes dels reis Pere II el Gran, Jaume II el Just i Blanca d'Anjou, així com la tomba de l'almirall Roger de Llúria.

El panteó reial de Santes Creus, concebut i planificat pel rei Jaume II el Just entre els anys 1291 i 1316, per tal d'acollir honoríficament les despulles del seu pare Pere el Gran, les seves mateixes i les de la seva esposa la reina Blanca d'Anjou, és l'únic monument funerari dels reis de la corona d'Aragó que ha arribat intacte fins als nostres dies. D'altra banda, es tracta de les primeres tombes bastides en estil gòtic a la Corona d'Aragó.

Durant l'any 2010 un equip multidisciplinari integrat per més de quaranta persones ha dut a terme els treballs d'estudi i restauració de les tombes reials, així com dels cossos de Pere el Gran († 1285) i de la reina Blanca d'Anjou (1310). Per tal de dur a terme la restauració dels panteons, hom ha efectuat un recull documental exhaustiu referent al període de contractació de les obres de construcció i decoració dels túmuls, que ha permès millorar substancialment els coneixements que es posseïa fins aleshores sobre aquests encàrrecs, els seus artífexs i els ritmes d'execució.

Pel que fa a l'estudi dels cossos, la recerca científica, encara en curs, s'ha orientat vers tres objectius: l'estudi del ritual funerari, l'estudi antropològic i patològic i l'estudi de l'aixovar funerari.

L'estudi dels cossos de Pere el Gran i de Blanca d'Anjou (el cos de Jaume II va desaparèixer durant els saqueigs de 1836), més enllà de determinar les seves característiques antropològiques, ha posat en relleu una cultura tanatopràctica molt allunyada del que la literatura mèdica de l'època, notablement la de la influent Universitat de Montpeller, propugnava en relació amb la cura a dispensar als cadàvers dels difunts socialment rellevants. A diferència del que s'esdevé amb els prínceps i sobirans del centre i nord d'Europa i de la mateixa Castella, en els cossos dels reis de la Corona d'Aragó de finals del segle XIII i començaments del segle XIV no es practiquen ni l'evisceració ni el rentat de budells propugnats pels tractadistes montpellerins. Per contra, i tal com és corrent entre els potentats italians o en l'àmbit del papat, la preparació del cadàver es duu a terme mitjançant rentats superficials acurats i l'aplicació tòpica de substàncies vegetals dotades d'una certa eficàcia a l'hora d'evitar o contenir proliferació de la fauna cadavèrica i la degradació ràpida del cos.

Pel que fa al ritual funerari, en el cas del rei Pere II no comptem amb evidències inequívocues d'una exposició pública del cadàver, mentre que en el de Blanca d'Anjou en podríem veure un indicatiu en els talls efectuats en els genolls i turmells per tal de corregir la postura concreta que li havia sobre-

vingut a causa del *rigor mortis*. Ambdós enterraments són secundaris, de manera que els cossos iniciaren el seu procés de dessecació o momificació en una tomba que no fou definitiva i de la qual en desconeixem les característiques. Un cop acabats els monuments funeraris (el de Pere II l'any 1302, el de Blanca d'Anjou l'any 1316), llurs cossos hi foren traslladats i, en el cas de Pere II, els peus hagueren d'ésser desarticulats i reubicats entre les cames del difunt, per tal d'encabir-lo bé dins la banyera romana de pòrfir destinada a contenir les seves restes.

Pere II fou sebollit vestit amb túnica de llana, una peça senzilla en les seves formes, però de teixit de qualitat alta. Durant l'enterrament secundari de l'any 1302, tant la despulla del cos com els vestits que l'embolcallaven foren coberts amb una peça de lli amarada de guix, segellant així el fardell funerari. Sobre aquest element aïllant fou disposada una túnica o capa de llana, plegada de tal manera que s'ajustés als contorns del cos, alhora que l'àrea del cap del difunt fou coberta amb una caputxa.

Pel que fa a les causes de la mort, en el cas del rei Pere II, l'estudi forense no ha permès determinar-ne una causa certa, tot i l'evidència d'una lesió pulmonar. En el cas de Blanca d'Anjou, les evidències físiques corroboren el relat històric de la mort de la reina, que traspassà a l'edat de vint-i-set anys en el curs del seu desè part».

INAUGURACIÓ DEL CENTRE INTERNACIONAL D'ESTUDIS SOBRE ARNAU DE VILANOVA

L'acte inaugural continuà amb la visita als locals del Centre Internacional d'Estudis sobre Arnau de Vilanova, ubicats a la mateixa seu del Seminari de Barcelona, on hi havia una exposició bibliogràfica sobre tota la recerca anterior sobre Arnau de Vilanova, des dels documents exhumats per H. Finke als volums d'*Acta Aragonensia* fins als darrers volums de les *AVOMO* i de les *AVOTbO*, passant pel treball i edicions de J. Carreras i Artau, de Miquel Batllori, de J. Botam, de J. Perarnau, de Francesco Santi, de J. Mensa, de Sebastià Giralt i altres investigadors. No hi faltaven els tres volums que recollien les Actes de la I i de la II Trobades anteriors. En aquesta seu dels estudis arnaldians futurs, el professor MICHAEL McVAUGH va prendre la paraula per a resumir el procés dels estudis anteriors sobre Arnau de Vilanova com a metge:

DOS SEGLES D'ESTUDIS SOBRE EL PENSAMENT MÈDIC D'ARNAU DE VILANOVA.

«El 1881 Barthélemy Hauréau va preparar un estudi clàssic sobre Arnau de Vilanova per a la *Histoire Littéraire de la France*. Era un moment molt significatiu: Louis Pasteur va descobrir la vacuna contra l'àntrax el mateix any, i